

Escola

EL MENJADOR ESCOLAR, UNA OPORTUNITAT EDUCATIVA

Fundesplai crea una eina digital perquè la comunitat escolar faci una autodiagnosi de les 2,5 hores del migdia i millori el servei

PALOMA ARENÓS

De mitjana, els infants de primària passen 7,5 hores al centre escolar. D'aquest temps –com una jornada laboral, que encara es pot ampliar més amb l'acollida matinal i les activitats extraescolars–, els alumnes en dediquen un terç (2,5 hores) a l'estada lligada al menjador. “El temps del migdia té un gran valor educatiu i s'hauria de definir molt més enllà de la qualitat del servei del menjador –que, evidentment, és clau–. A Fundesplai creiem que aquesta estona de lleure ha d'anar lligada amb el projecte educatiu del centre i s'ha de veure com una oportunitat per millorar el servei i l'atenció a l'alumne”. Així ho defensa Froilán Salgado, adjunt a la direcció general de gestió i serveis de Fundesplai (Fundació Catalana de l'Esplai), entitat sense ànim de lucre dedicada a l'educació no formal en el lleure i amb 45 anys de trajectòria.

“El que passa a l'escola és un tot, ja sigui en l'educació formal, que són les hores lectives, com en l'educació no formal, centrada en el lleure però igual d'important que l'altra. Són complementàries i fonamentals per al creixement personal dels alumnes”, recorda Salgado. Per “crear un debat” i posar la gestió de l'espai del migdia en l'agenda de les escoles de primària, a Fundesplai han creat una eina digital perquè els equips directius, les AMPA, les empreses que ofereixen el servei de menjador i moni-

toratge, el mateixos monitors i els pares i mares, a escala particular, puguin avaluar i valorar com està el servei de la franja del migdia del seu centre educatiu de referència. “Es tracta d'un qüestionari interactiu [<https://escoles.fundesplai.org/avalua-el-teu-menjador-escolar>], molt senzill i intuïtiu, que hem anomenat eina d'autodiagnòstic, i amb què en només cinc minuts qualsevol persona podrà avaluar tres àmbits principals: l'alimentació, el lleure educatiu i la relació amb l'AMPA, l'escola i les famílies”, detalla Núria Gassó, responsable de continguts digitals de Fundesplai. Quan l'usuari ho prova es pot quedar sorprès que en l'àmbit del lleure educatiu se li demani “quina ràtio s'aplica durant el temps del migdia”. Pot optar per les respostes següents: “No ho sé, 1 monitor/a per cada 21 infants o més d'un monitor/a entre 17 i 20 infants, 1 monitor per cada 16 infants o més”. O, potser, queda més sobtat quan li pregunten si es fomenta la igualtat de gènere o si els infants participen en la planificació i l'organització de les activitats.

DESCONEIXEMENT

“En els últims anys hem constatat que s'ha fet una gran feina per atendre les intoleràncies alimentàries i

PASSA A LA PÀGINA SEGÜENT

Proposta educativa

EnCORatja't, coeducació i cultura de pau

“Amistat, convivència, violència zero, coeducació, diversitat afectiva i sexual”. Aquestes són les sis potes sobre les quals se sustenta el projecte educatiu EnCORatja't, impulsat des de fa dos cursos per Fundesplai en unes quantes escoles catalanes a la franja del migdia. “És un projecte col·laboratiu, amb monitors dels esplais de la Federació Catalana de l'Esplai i l'equip tècnic de diferents departaments de Fundesplai, que promou un canvi conceptual en la mirada i l'espai de lleure. Persegüim una societat més equitativa i hem comptat amb experts de la talla de l'escriptora Gemma Lienas, que ens ha escrit *La Carlota s'encoratja*, uns relats inèdits per reflexionar sobre els valors de la igualtat, el respecte i l'amistat”, detallen satisfets des de Fundesplai.

FUNDESPLAI

VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

es fan els menús adaptats tenint en compte les diverses necessitats de la canalla. Està molt bé. En canvi –adverteix Salgado–, el vessant educatiu que pot tenir la franja del menjador encara es desconeix”. El directiu considera “clau la formació en educació emocional dels professionals del lleure perquè puguin gestionar els conflictes que es creïn i que són més habituals en aquestes hores perquè els alumnes no estan tancats en una aula, sinó que estan en contacte permanent jugant, menjant o fent extraescolars”. Salgado també veu fonamental que els centres o l’AMPA facin enquestes de satisfacció del servei a les famílies usuàries i que “el projecte pedagògic del menjador sigui coherent amb el projecte educatiu del centre (PEC), perquè és la base de treball educativa de totes les activitats i serveis que es desenvolupen a les escoles i instituts, tant en horari lectiu com no lectiu”, recorda.

Des que van engegar l’eina autodiagnòstica a mitjans del curs passat, Fundesplai ha rebut prop de 900 respostes de prop de 300 centres educatius de Catalunya, molts dels quals de l’àrea metropolitana de Barcelona. Tot i que aquest material es recopilarà a final de curs per redactar-ne un estudi, ara per ara ja hi ha algunes conclusions. “Les dades indiquen

que, a escala global, l’alimentació (la dieta mediterrània, la claredat i l’accés als menús i l’atenció adequada a les al·lèrgies i intoleràncies) és l’àmbit valorat de manera més positiva, i el del lleure educatiu el més negatiu. Crida l’atenció que en una gran part dels menjadors escolars de l’enquesta (46%) els infants no poden participar ni implicar-se en l’organització de les activitats i, per tant, es vulnera el seu dret de poder participar i incidir en les decisions que els afecten”, subratlla Josep Maria Valls, portaveu de Fundesplai. Segons les respostes, “els aspectes que més desconeixen les persones enquestades són la formació contínua de l’equip educatiu, el foment de la igualtat de gènere i la ràtio de monitors”.

Els resultats de l’enquesta es volen convertir en una palanca de canvi perquè els centres educatius es replantegin i valorin l’espai del migdia. “Amb aquests resultats a la mà veiem que cal millorar la qualitat pedagògica, la participació infantil, les ràtios, la formació contínua dels equips i la comunicació amb les famílies. Cal avançar per fer que el menjador escolar sigui un espai educatiu en què l’infant pugui aprendre des d’una posició d’agent actiu, per crear i participar en activitats que, més enllà de les pròpies del temps de dinar, afavoreixin el seu desenvolupament integral com a persona”, conclouen a Fundesplai.✘

FORA DE CLASSE

AULES D’ACOLLIDA

Els últims dos cursos m’he encarregat de l’aula d’acollida del meu institut. Enguany, i de moment, ja hi passen fins a vint-i-vuit alumnes, i dic de moment perquè des del setembre només n’ha marxat un i n’hi han arribat vuit.

A les aules d’acollida hi van a parar els alumnes que venen d’altres països i que no entenen gens, o ben poc, el català. L’institut on treballo té uns mil alumnes en total, és molt gran, i en realitat la proporció dels que entren a l’aula d’acollida és petita. Tot i així, la seva funció la considero importantíssima si volem que aquests nous vinguts tinguin possibilitats d’èxit en el nostre sistema educatiu. Però no tots els centres disposen d’aquest servei i, en molts casos, les direccions i el professorat han de fer mans i mànigues perquè aquests alumnes no es perdin.

El que més m’agrada de treballar a l’aula d’acollida és l’amalgama cultural que t’hi trobes. Molts llatinoamericans, alguns marroquins, xinesos, gambians i més puntualment indis i pakistanesos. De primer d’ESO fins a quart, i sovint barrejats. Depenent del seu origen s’hi estan un mínim de dues hores a la setmana fins a nou com a màxim, que són molt poques. És en aquest context que el català ens serveix com a llengua integradora, tot i que la majoria aprenen abans el castellà, simplement per la força de l’entorn. Pràcticament es poden considerar classes particulars perquè cada alumne té un ritme d’aprenentatge i unes necessitats diferents.

El que intento fomentar a l’aula sempre són dues coses bàsiques: que hi hagi un bon clima de treball a l’aula i el respecte absolut per totes les llengües i cultures del món. Puc constatar que el ritme d’aprenentatge té un clar lligam amb el grau de coneixement d’altres llengües. Tinc alumnes que parlen i entenen més de cinc llengües, algunes

amb una grafia totalment diferent de la nostra. I acostumen a tenir més disponibilitat i aprenen molt més de pressa que d’altres que són monolingües i que comparteixen la mateixa grafia i família lingüística que el català. També els serveix per veure, i és interessant com a professor comprovar-ho, que la seva llengua i cultura no són les úniques i que el món és ple de realitats diferents. No estaria gens malament que aquest aprenentatge es fes extensiu als alumnes que tenen molt clar que això només és casa seva.✘

XAVIER GUAL
Escriptor i professor

